

ЗНАЧЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ ТА ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У статті проаналізована понятійна триада: іншомовна освіта – інтернаціоналізація вищої освіти – глобалізація. У цій науковій розвідці розкрито комплексне поняття "глобалізація" та охарактеризовано, як іншомовна освіта може виховати людину нового віку – глобального громадянина. У статті обґрунтована роль іншомовної освіти в процесі інтернаціоналізації та глобалізації. У ній визначене поле для подальших наукових пошуків як невід'ємної складової інтенсифікації інтернаціоналізації сфери вищої освіти в Україні.

Ключові слова: *іншомовна освіта, інтернаціоналізація вищої освіти, глобалізований світ, глобальний громадянин, глобальні компетенції.*

Іншомовна освіта є не тільки складовою частиною інтернаціоналізації, але й невід'ємним механізмом налагодження процесу глобалізації. Глобалізація – процес комплексний. Він покликаний принести фінансові переваги глобалізованому світу, примножити суспільний досвід, навчити людей (глобальних громадян) жити у "новому" світі на умовах рівності, толерантності та поваги. Освіта завжди відігравала ключову роль у зміні онтологічних парадигм людини. І шляхом модифікації (в цьому разі – інтернаціоналізації) освіти можна досягнути формування нового типу громадянина – громадянина глобалізованого світу. Закономірно, що серед культурного і мовного розмаїття, яке панує у світі, потрібно запроваджувати певну універсальну модель освіти; сьогодні – це іншомовна освіта (англомовна, якщо визначити конкретно), яка керується уніфікованими правилами (в рамках Болонського процесу).

В цій статті ми зупинимося саме на іншомовній освіті і проаналізуємо, які бенефіції отримає людина, яка здобуватиме її, та держава як системне утворення: як зміняться її прибутки, зросте престиж. У цій праці іншомовна освіта розглядатиметься, в першу чергу, як частина процесу інтернаціоналізації та глобалізації.

Мета цієї статті – обґрунтувати користь (економічну, суспільну) від іншомовної освіти як елементу процесу інтернаціоналізації та глобалізації. Її завдання – розкрити поняття інтернаціоналізації вищої освіти та встановити його зв'язок з поняттям "глобалізація"; охарактеризувати, як шляхом інтернаціоналізації вищої освіти можна сформулювати компетентного фахівця у будь-якій галузі наукового знання; описати роль іншомовної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які опирається автор, в суті своїй опирається радше на іноземні наукові джерела, ніж на вітчизняні. Це обумовлено тим, що порушена проблема більш активно обговорюється міжнародними гравцями сфери освіти, ніж національними.

Серед українських авторів, які вивчають питання функціонування іншомовної освіти в українському науковому просторі, варто аналізувати праці О. Хоменка ("Вплив загальноєвропейських тенденцій на іншомовну підготовку в Україні", "Інтернаціоналізація і інтеграція, як напрямки глобалізації освіти: процеси синтезу і диференціації"), Оксани Заболотної ("Інновації у навчанні іноземних мов в умовах інтернаціоналізації освітнього простору"), Ольги Нітенко ("Інтернаціоналізація вищої освіти як фактор розвитку університету"). У згаданих статтях автори фокусуються на аналізі плюсів і мінусів іншомовної освіти, а також перешкод, які стають на шляху впровадження її в Україні.

Іноземні джерела, які беруться до уваги, – це нормативно-правові акти, в яких обґрунтовується поняття інтернаціоналізації, визначаються її складові (акти Європейської Ради), документи стратегічного характеру, в яких презентований план інтернаціоналізації вищої освіти певного ВНЗ (документи університету Ланду), наукові розвідки про глобалізацію, в яких розкрито це складне та полісемантичне поняття ("Вийти за межі: Що означає бути глобальним громадянином?" Дрю Нобеля Александера) та іншомовну освіту, як про механізм впровадження інтернаціоналізаційних та глобалізаційних процесів ("Інтернаціоналізація вищої освіти: мотивації та реальність" Філіпа Альтбаха та Джейн Найт).

У більшості статей аналізуються переваги отримання іншомовної освіти або як окремого поняття, або як частини інтернаціоналізації вищої освіти. У цій розвідці ми обґрунтуємо доцільність отримання іншомовної освіти як механізму не тільки цього процесу, але й глобалізації. Це дає можливість глибше усвідомити переваги такої освіти, адже вони є не тільки якісними (ріст професійних навичок), але й

кількісними (прибуток людині, як працівнику, державі від наукових ідей та роботи висококваліфікованої робочої сили).

Окрім того, актуалізувати іншомовну освіту можливо тільки тоді, на нашу думку, коли кожен з тих, хто її отримує, зрозуміє філософію, що стоїть за отриманням такої професійної підготовки. Іншомовна освіта сьогодні існує не сама по собі. Вона покликана не тільки дати чисте наукове знання, але й привити людині почуття, навички, які має мати глобальний громадянин.

Останнє поняття – складне. В цій статті воно буде розглядатися як похідне від поняття глобалізація на рівні з наступними: глобальні компетенції, глобальна мова, глобальний ринок.

Тобто, у нашій статті ми зупинимося та поміркуємо над тим, як іншомовна освіта стала механізмом для формування глобального громадянина, конкурентоспроможного фахівця в умовах нового глобального ринку. Ми також визначимо, настільки вигідно кожному з нас отримати її.

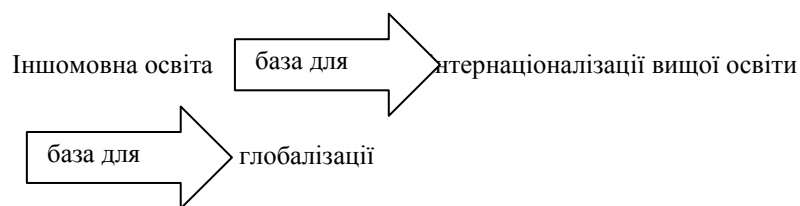
I. Інтернаціоналізація. У розвідці Європейського парламенту під назвою "Інтернаціоналізація вищої освіти" зазначено, що "процес інтернаціоналізації в Європі спричинила програма Erasmus (Еразмус), ініційована Європейською Комісією близько 30 років тому" [4]. Інтернаціоналізація включає в себе декілька ключових складових:

- 1) спільні наукові розробки та їх фінансування з ресурсів ЄС;
- 2) дотримання єдиних правил наукової діяльності;
- 3) програми мобільності;
- 4) програма подвійних дипломів [6].

Якщо зосередитися на перелічених складових інтернаціоналізації, можна побачити, що для реалізації більшості з них (програми подвійних дипломів, програма мобільності студентів, викладачів, академічного персоналу), необхідна іншомовна освіта, освіта глобальною мовою, зокрема, англійською [1, с. 212].

Чому іншомовна освіта настільки важлива у сьогоденному світі, ми розглянемо детальніше, коли розглядатимемо дефініцію "глобалізація" та сукупність понять, які до неї прив'язані. В контексті інтернаціоналізації іншомовна освіта реалізується як механізм повноцінної її реалізації (див. Схема 1).

Схема 1

Для доведення ключової ролі іншомовної освіти в процесі інтернаціоналізації, наведемо реальні приклади з офіційних документів установ академічного та неакадемічного типу Європи зі сфери освіти:

1. *"Мотивацією інтернаціоналізації є комерційний зиск, набуття знань та мовних компетенцій, збагачення навчальних планів міжнародною складовою та багато інших. Спеціальні ініціативи, такі як: угоди про співпрацю між різними країнами, програми, розроблені для іноземних студентів, програми іншомовної освіти, всі разом є невід'ємною частиною інтернаціоналізації"* [7].

2. У плані інтернаціоналізації Університету Ланду читаємо: *"Точкою опори для інтернаціоналізації освітньої сфери є високий рівень володіння мовними навичками, особливо англійською. Здатність навчати та надавати послуги (це стосується адміністративного персоналу) англійською мовою – це ключ, і ми маємо працювати над тим, щоб зміцнити ці навички"* [8].

З цього випливає, що іншомовна освіта є невід'ємним механізмом реалізації інтернаціоналізації вищої освіти.

II. Глобалізація. Глобалізація – поняття комплексне. Головне завдання іншомовної освіти в її контексті – це формування конкурентоспроможного фахівця для глобального ринку та лояльного громадянина.

Навколо процесу "глобалізація" можна окреслити такі поняття: глобальний громадянин, глобальна мова, глобальні компетенції, глобальний ринок. Всі вони взаємопов'язані і в сумі забезпечують глобалізаційний процес. Зрозумівши їх, ми зможемо дати відповідь на питання: "Як іншомовна освіта допомагає сформувати людину глобального світу як з професійної точки зору, так і з особистісної?"

Розпочнемо з поняття "глобальний громадянин", тобто людини світу. Отже, яка вона?!

Дрю Нобел Александер у статті: "Вийти за межі: Що означає бути глобальним громадянином?" пише: "Прийміть ідею або ігноруйте її – але ми всі сьогодні глобальні громадяни. І хоча цей статус набувається нами з моменту нашого народження, ми завжди робимо вибір: бути активним глобальним громадянином, який розуміє розмаїтість світу та шукає вирішення проблемних питань, які постають сьогодні, або ж бути пасивним громадянином, який не шукає відповідей сам, а за нього знаходять

відповідь інші" [3]. Ця цитата прекрасно ілюструє, що для прийняття рішень у сьогоденному світі, ми маємо відчувати себе його органічною частиною, а, отже, володіти знаннями та глобальними компетенціями. Глобальний громадянин – це людина з певними особистісними характеристиками, з високим рівнем "демократичної культури" (за визначенням Ради Європи), та з набором професійних глобальних компетенцій, без яких жодний фахівець у сьогоднішньому світі не зможе себе реалізувати.

Зупинимось детальніше на важливому понятті "глобальні компетенції". В Університеті Бінгемтону випустили короткий довідник для майбутніх фахівців з переліком глобальних компетенцій, якими має володіти людина:

- мовні комунікаційні навички;
- креативність;
- впевненість;
- повага та розуміння культурного розмаїття;
- незалежність;
- мужність;
- ентузіазм;
- інтерес до "безперервного навчання";
- почуття гумору;
- ініціативність;
- гнучкість та інші [5].

Для формування таких компетенцій людині глобального світу якнайкраще допоможе іншомовна освіта. Адже основою комунікації є володіння мовою. В спілкуванні з іншими народностями розвивається розуміння їхньої специфіки, унікальності, культури і звичаїв. Програма іншомовних дипломів, наприклад, дає унікальну можливість вдосконалити свої знання з іноземної мови та прожити певний час в інших суспільствах, долаючи бар'єр міжкультурного спілкування та розвиваючи в повному обсязі свої софт скіс. Отже, іншомовна освіта – це ключ до формування себе як фахівця міжнародного рівня, здатного працювати в умовах зростаючих глобалізаційних процесів.

Ось як окреслюють необхідність глобальних компетенцій спеціалісти з університету Бінгемтону: "Глобальні компетенції – це ключ до успіху на сьогоднішньому ринку праці. Обов'язково сьогодні бути готовим спеціалістом у глобальному світі для того, щоб бути в змозі конкурувати в постійно змінюваній світовій економіці" [6].

Глобалізований світ сьогодні – це, перш за все, глобальний ринок ідей, винаходів, товарів як ключова його компонента. Це також суспільство, що керується єдиними демократичними принципами, які включають в себе поняття толерантності і міжкультурної демократії. Світогляд глобального громадянина, формується шляхом освіти, яка може надати знання, сформувати навички та цінності. Адже людина є не тим, ким вона народжується, а тим, ким стає в результаті своїх набутих вмінь, навичок і досвіду. Іншомовна освіта реалізується шляхом навчання глобальною мовою (англійською) [2]. Мова – це невід'ємна частина вияву нашої ідентичності.

Таким чином, шляхом отримання іншомовної освіти формується єдина культура, єдиний науковий простір, єдиний глобалізований світ. Глобалізоване сьогодення дає можливість спільними зусиллями подолати соціальні проблеми у глобальному масштабі, залучати посилене фінансування на наукові дослідження. І інтернаціоналізація вищої освіти, і глобалізація служать одній меті – побудові конкурентноспроможної ринкової економіки та вільного демократичного суспільства, в якому глобальний громадянин може себе реалізувати.

Отже, освітня сфера напряму пов'язана з процесом глобалізації, і вона безпосередньо залежна від нього, готуючи фахівців з глобальними компетенціями. Першочергове значення в їхній підготовці відіграє володіння іноземною мовою та отримання іншомовної освіти.

Сфера вищої освіти сьогодні – це вагома частина глобалізаційного процесу: ланка між попитом і пропозицією. Для України надзвичайно важливо усвідомити, що процес глобалізації, а разом з ним і інтернаціоналізація освітньої сфери, проходить дуже стрімко. Країні потрібно якнайшвидше підготувати фахівців з глобальними компетенціями, які зможуть реалізувати себе не тільки на національному ринку, але й на міжнародному. Тільки тоді Україна отримає кількісні (виражені в прибутках) та якісні зміни (сильний людський капітал).

Цей матеріал залишає ще чимале поле для подальших розвідок. Важливо, щоб і надалі утверджувалася думка про те, що інтернаціоналізація неможлива без іншомовної освіти, а глобалізація – без інтернаціоналізації вищої освіти. Ці три компоненти мають розглядатися в комплексі.

Для науковців доцільно і в подальшому працювати над обґрунтуванням поняття "глобалізація" та аналізом всіх похідних від нього понять, бо тільки по-справжньому ґрунтовно розкривши його, ми зрозуміємо яку велику економічну та суспільну користь дає інтернаціоналізація вищої освіти як одна з ключових його частин. Тільки чітко усвідомивши це, ми зможемо ефективно впровадити ці новітні процеси на національному ґрунті.

Використані джерела

1. Нітенко О. Інтернаціоналізація вищої освіти як фактор розвитку університету / О. Нітенко // Освітнологічний дискурс. – 2015. – № 2 (10). – С. 205–215.
2. Crystal D. // English as a global language / David Crystal. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://culturaldiplomacy.org/academy/pdf/research/books/nation_branding/English_As_A_Global_Language_-_David_Crystal.pdf
3. Drew Noble Alexander // Beyond Borders: "What is means to be global citizen?" / Drew Noble Alexander. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.huffingtonpost.com/drew-noble-alexander/beyond-borders-what-it-me_b_4473695.html
4. European Parliament // Internationalization of higher education. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU\(2015\)540370_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU(2015)540370_EN.pdf)
5. Global Competency. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.binghamton.edu/ccpd/quick-reference-guides/global-competency.pdf>
6. Knight J. Internationalization Remodeled: Definitions, Approaches and Rationales / Jane Knight. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jsi.sagepub.com/content/8/1/5>
7. Philip G. Altbach and Knight J. The Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities / P. G. Altbach and J. Knight. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jsi.sagepub.com/content/11/3-4/290>
8. Strategic plan Lund University 2012-2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lunduniversity.lu.se/sites/www.lunduniversity.lu.se/files/strategic-plan-lund-university.pdf>

Коргуник Ю. В.

**ЗНАЧЕНИЕ ИНОЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ПРОЦЕССЕ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИИ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СФЕРЫ И ЕЕ РОЛЬ В ФОРМИРОВАНИИ КОНКУРЕНТНОСПОСОБНЫХ
СПЕЦИАЛИСТОВ В ГЛОБАЛИЗИРОВАННОМ ОБЩЕСТВЕ**

В статье проанализирована понятийная триада: иноязычное образование – интернационализация высшего образования – глобализация. В этом научном исследовании раскрыто комплексное понятие "глобализация" и показано, как иноязычное образование может воспитать человека нового поколения – глобального гражданина. В статье обоснована роль иноязычного образования в процессе интернационализации и глобализации. Определено поле для дальнейших научных поисков как неотъемлемой составляющей интенсификации интернационализации сферы высшего образования в Украине.

Ключевые слова: иноязычное образование, интернационализация высшего образования, глобализованный мир, глобальный гражданин, глобальные компетенции.

Korgunyk Yu. V.

**THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN THE PROCESS
OF INTERNATIONALIZATION OF EDUCATIONAL SPHERE AND ITS ROLE
IN THE FORMATION OF COMPETITIVE PROFESSIONALS IN GLOBALIZED WORLD**

In this article the role of foreign language education in the process of internationalization of higher education and globalization process is substantiated. It is seen as the key mechanism to implement new educational tendencies in contemporary globalized world.

It defines the interconnections between a foreign language education, internationalization of higher education and globalization as a whole. Moreover, it identifies the key concepts connected with globalization as a process without which it would be hardly possible to understand the concept clearly.

Foreign language education is analyzed through the prism of its importance for forming the personality of a global citizen both as a professionally skilled worker and the individual with high democratic values.

The author shows what benefits foreign language education provides each individual with and what perspectives it opens up for everybody as well as for the society. It also presents the list of global competences that are necessary for every professional of contemporary world and states how development of such skills and abilities is connected with foreign language education.

It is also clearly stated that successful implementation of internationalization processes in education, as a component of world globalization, benefits it financially and ensures the formation of one unified globalized society.

This scientific research promotes further investigations in the field and attracts the attention of management in this sphere as well as other stakeholders, so that they could find additional advantages to enhance the process of internationalization of education at the universities. This article aims to show long-term perspectives of this strategy for the institutions and the state. It states clearly that only when analyzing foreign language education as the key component of internationalization of higher education, it is possible to form a competitive professional for a globalized market place.

Key words: foreign language education, internationalization of higher education, globalized world, global citizen, global competences.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2016